

Outsider art (art brut) en Cobra

Beschrijving:

In de vorige les is de informele kunst aan bod gekomen, de verzamelnaam voor de expressief werkende kunstenaars van het naoorlogse Europa. Het ging om kunst die als uitgangspunt de individualiteit van de kunstenaar had. Twee van de varianten binnen de informele kunst, tachisme en materiekunst, zijn vorige keer behandeld. In deze les komen andere varianten aan de orde: *outsider art (art brut)* en de *Cobra*-beweging.

Outsider art (art brut):

Onder outsider art wordt de kunst verstaan die wordt gemaakt door mensen die deels of geheel buiten de maatschappij staan, zoals psychiatrische patiënten, verstandelijk gehandicapten of gedetineerden. De grote naam van de outsider art is Jean DuBuffet, die er zelf de naam '*art brut*' aan gaf (= rauwe kunst). Hij was sterk geïnspireerd door kunst van deze outsiders, maar ook door het werk van kinderen en van primitieve volkeren. Vanuit deze in artistiek opzicht vrije uitgangspositie probeerde hij zichzelf los te maken van de conventionele principes die nog altijd werden gedictieerd door de Ecole de Paris. DuBuffet durfde dom en onsamenhangend te zijn omwille van de creativiteit. Hij wilde het gewone leven in ere herstellen, de poëzie laten zien van het alledaagse leven. Daartoe schiep hij een fantastische, humoristische wereld, uitgevoerd in aardse tinten. Net zoals veel van zijn tijdgenoten maakte DuBuffet kwistig gebruik van aardse materialen zoals cement, gips, zand of lijm, waarmee hij dus ook onder de materiekunstenaars kan worden geschaard.

Andere bekende namen uit de outsiderskunst zijn Hundertwasser en Arnulf Rainer.

Cobra:

De naam CoBrA is afgeleid van Kopenhagen, Brussel en Amsterdam. Uit deze drie steden komen de kunstenaars die op 8 november 1948, tijdens een groot internationaal kunstenaarscongres in Parijs, de Cobragroep oprichtten. Een opgerolde slang werd het symbool van de beweging. Uiteindelijk zijn meer dan veertig kunstenaars lid of zijdelings betrokken geweest bij Cobra. Hoewel de Cobrabeweging formeel nog geen drie jaar heeft bestaan, zijn veel leden elk afzonderlijk doorgedaan op de ingeslagen weg.

Het gemeenschappelijke thema van de groep was de inspiratie die ze putten uit kindertekeningen, folklore en mythen, dromen en primitieve kunst. Vanuit die achtergrond schilderden ze spontaan, persoonlijk en vanuit het onbewuste (de zogenaamde *écriture automatique*). De Cobraleden maakten wilde, kleurrijke abstract-figuratieve schilderijen met bijvoorbeeld maskers, vervormde figuren, trollen en geesten, labyrinten, demonen en duiveltjes als herkenbare elementen. Net als DuBuffet en andere outsiderkunstenaars waren ze overtuigd van hun missie om zich los te maken van de principes van de Ecole de Paris.

Karel Appel (Amsterdam) is in Nederland de bekendste van de groep. Hij heeft niet alleen veel geschilderd maar ook beelden gemaakt. Een bekende uitspraak van Karel Appel, die het werken zonder vooropgezet plan goed illustreert, luidt als volgt: "*Laten we aannemen dat de eerste kleur die ik op het doek zet rood is. Welnu, deze handeling bepaalt al het andere dat met het schilderij gebeurt. Daarna zou ik er geel en wat blauw op kunnen zetten; daarna zou ik het rood misschien met zwart weg kunnen werken, en het blauw zou geel kunnen worden, en het geel paars, terwijl het zwart in wit verandert. Het is duidelijk dat er van alles kan gebeuren. Maar het hele fascinerende proces begon met dat*

eerste rood en als ik niet met rood begonnen zou zijn, zou het hele schilderij anders zijn geweest. Bestaat er een systeem, is er orde in deze chaos?

De andere bekende Nederlandse Cobraleden zijn Corneille en Constant. De voornaamste representant uit Kopenhagen is Asger Jorn. Pierre Alechinsky is de bekendste Cobraschilder uit Brussel.

Schilders:

Art brut:

Jean DuBuffet, Hundertwasser, Arnulf Rainer

Cobra:

Karel Appel, Constant, Pierre Alechinsky, Asger Jorn, Corneille, Lucebert